



**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DDI-1-411/72/1152/03/GG

Warszawa, 2004-03-01

D E C Y Z J A Nr DOK - 9/2004

Na podstawie art. 17 w związku z art. 12 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2003 r. Nr 86, poz. 804), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Russian Holdings Limited z siedzibą w Hemel Hempstead (Wielka Brytania) **wyraża zgodę na dokonanie koncentracji**, wskutek której dojdzie do ustanowienia wspólnej kontroli nad spółką JSC Slavneft z siedzibą w Moskwie (Rosja), przez następujące podmioty:

- z jednej strony – Grupę BP (British Petroleum), poprzez Russian Holdings oraz trzy spółki inwestycyjne: „Alfa Group”, „Access” i „Renova”, poprzez AAR Holdings Ltd,
- z drugiej strony – rosyjską grupę AO Siberian Oil Company (Sibneft) z siedzibą w Lubinsky, Federacja Rosyjska.

U Z A S A D N I E N I E

W dniu 23 grudnia 2003 r. do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wpłynęło od Russian Holdings Limited (zwanej dalej Russian Holdings), zgłoszenie zamiaru przeprowadzenia ww. koncentracji.

W związku z tym, iż:

- spełnione zostały niezbędne przesłanki uzasadniające zgłoszenie koncentracji, bowiem łączny obrót przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekroczył 50 mln euro, tj. kwotę określoną w art. 12

ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o *ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2003 r. Nr 86, poz. 804), zwanej dalej ustawą antymonopolową,

- przejęcie kontroli (w tym także wspólnej) nad innym przedsiębiorcą jest jednym ze sposobów koncentracji określonym w art. 12 ust. 2 pkt. 2 ww. ustawy,
- w przedmiotowej sprawie nie występuje żadna okoliczność z katalogu przesłanek egzoneracyjnych, wymienionych w art. 13 ustawy antymonopolowej, powodująca odstąpienie od obowiązku zgłoszenia koncentracji,

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej także organem antymonopolowym, wszczął postępowanie w niniejszej sprawie, o czym powiadomił stronę pismem z dnia 5 stycznia 2004 r.

Z informacji zawartych w aktach sprawy wynika, że transakcja została zgłoszona z naruszeniem 7-dniowego terminu, o którym mowa w art. 94 ust 4 ustawy antymonopolowej. Umowa, na podstawie której miała nastąpić koncentracja („Zmieniona i Odnowiona Umowa Kupna Sprzedaży”) została bowiem zawarta w dniu 29 sierpnia 2003 r., natomiast zgłoszenie zamiaru koncentracji zostało wystosowane do UOKiK w dniu 19 grudnia 2003 r.

W trakcie postępowania organ antymonopolowy ustalił, co następuje.

Przyczyny i opis transakcji

Spółka Slavneft została utworzona jako joint-venture, w którym równoprawnymi współnikami byli Sibneft i TNK Industrial Holdings Ltd (TNK), kontrolowana przez trzy prywatne spółki inwestycyjne, tj. „Alfa Group” i „Renova” – obie z siedzibą w Luksemburgu oraz „Access” z siedzibą w USA.

W 2003 r. TNK została wniesiona do nowoutworzonej spółki TNK-BP z siedzibą w Road Town, Tortola (Brytyjskie Wyspy Dziewicze). Wspólną kontrolę nad TNK-BP przejęła z jednej strony Grupa BP (za pośrednictwem Russian Holdings), a z drugiej trzy ww. spółki inwestycyjne (za pośrednictwem AAR Holdings Ltd). Powyższa transakcja, polegająca na przejęciu przez Russian Holdings współkontroli nad TNK-BP, została w dniu 3 lipca 2003 r. zgłoszona organowi antymonopolowemu, który w decyzji Nr DPI-65/2003 z dnia 30 września 2003 r. wyraził zgodę na jej dokonanie.¹

¹ Przedmiotowa koncentracja została także pozytywnie zaopiniowana przez Komisję Europejską w dniu 25 lipca 2003 r. – według procedury uproszczonej, ponieważ w ocenie Komisji, koncentracja ta nie stwarzała zagrożeń dla konkurencji.

Spółka Slavneft z powodów handlowych została wyłączona z powyższej transakcji, chociaż z prawnego punktu widzenia udziały w Slavneft należące do TNK zostały wniesione do TNK-BP.. W umowach pomiędzy Grupą BP, a TNK zawarto jednakże jednoznaczne postanowienia, uniemożliwiające Grupie BP posiadanie kontroli, zobowiązań lub korzyści ekonomicznych z tytułu udziału w Slavneft. Z uwagi na to, spółka Slavneft nie została objęta zgłoszeniem z dnia 3 lipca 2003 r., a w konsekwencji – decyzją zawierającą zgodę na dokonanie koncentracji.

Obecnie zgłoszona koncentracja, stanowi kontynuację przejęcia wspólnej kontroli nad TNK-BP, a zatem jej przyczyny i cele gospodarcze są w istocie takie same jak w przypadku poprzednio zgłoszonej koncentracji. Główny efekt transakcji nastąpi na terytorium Rosji, gdzie spółka TNK-BP (łącznie ze Slavneft) będzie trzecią co do wielkości spółką naftowo-gazową, zaraz za spółkami rosyjskimi „Łukoil” i „Jukos”. Przedmiotowa transakcja – poprzez dostęp do ważnych rezerw ropy naftowej i gazu – pozwoli Grupie BP na znaczne zwiększenie jej dotychczasowej działalności w Rosji. Z kolei właściciele TNK uzyskają nowe źródło finansowania i możliwość korzystania z międzynarodowego doświadczenia Grupy BP. Zakłada się, że wyniki TNK-BP, łącznie ze Slavneft, ulegną wtedy znacznej poprawie dzięki efektowi synergii, redukcji kosztów i wzrostowi wydobywania.

Uczestnicy koncentracji.

Russian Holdings – aktywny uczestnik niniejszej koncentracji – jest spółką holdingowo-inwestycyjną w międzynarodowej Grupie BP. Cztery podstawowe działy, w których przejawia się największa aktywność Grupy BP to:

- a) poszukiwanie, produkcja i sprzedaż surowej ropy naftowej i gazu naturalnego,
- b) rafinacja, sprzedaż oraz transport ropy naftowej,
- c) wytwarzanie i sprzedaż produktów petrochemicznych i produktów powiązanych,
- d) działalność w dziedzinie wykorzystania energii słonecznej.

Grupa BP ma silną i stabilną pozycję rynkową, w takich regionach świata jak Europa, USA, Australia, Azja Południowo-Wschodnia oraz część Afryki i konsekwentnie rozszerza swoją aktywność w pozostałej części Azji oraz Ameryce Południowej. Grupa ta jest w chwili obecnej trzecim co do wielkości podmiotem na świecie – po Exxon/Mobile oraz Shell – działającym w szeroko rozumianej branży naftowej.

W Polsce Grupa BP posiada dobrze rozwiniętą działalność handlową, którą prowadzi za pośrednictwem następujących spółek zależnych:

- BP Ekspres Sp. z o.o. – spółka jest właścicielem punktów sprzedaży detalicznej paliw. Na swoich stacjach sprzedaje: paliwa, LPG oraz inne produkty zwyczajowo sprzedawane na stacjach benzynowych, jak również świadczy usługi myjni samochodowych i cateringu;
- BP Polska Sp. z o.o. – przedmiotem działalności spółki jest hurtowa i detaliczna sprzedaż paliw, LPG i smarów, produkcja i dostawy bitumu oraz gazowe instalacje grzewcze i dystrybucja LPG w butlach;
- ANMA Sp. z o.o. – spółka zajmuje się nabywaniem nieruchomości w imieniu BP Polska Sp. z o.o.;
- Castrol Lubricants Sp. z o.o. – spółka holdingowa Castrol Lubricants Sp. z o.o. i Spółka, Spółka Jawna;
- Castrol Lubricants Sp. z o.o. i Spółka, Spółka Jawna – przedmiotem działalności spółki jest hurtowa i detaliczna sprzedaż smarów;
- MAAN Sp. z o.o. – przedmiotem działalności spółki jest nabywanie nieruchomości w imieniu BP Polska Sp. z o.o.;
- Pomorskie Centrum Dystrybucji Gazu Sp. z o.o. – przedmiotem działalności spółki jest sprzedaż hurtowa i detaliczna LPG;

Slavneft – pasywny uczestnik koncentracji – jest główną spółką holdingową oraz handlową w Grupie Slavneft. Prowadzi hurtową sprzedaż surowej ropy naftowej i produktów petrochemicznych, zarówno w obrocie wewnętrznym (w ramach Grupy), jak i krajowym oraz eksporcie.

Główny przedmiot działalności Grupy Slavneft obejmuje eksplorację, produkcję i rafinację ropy naftowej oraz marketing i dostawy ropy naftowej i produktów rafinowanych. Grupa działa głównie w Rosji i Federacji Rosyjskiej. Sprzedaje swoje produkty rafinowane za pośrednictwem sieci spółek zależnych i stowarzyszonych w tych regionach i, w mniejszym zakresie, w krajach Unii Europejskiej. Grupa Slavneft prowadzi również około 600 stacji obsługi na terytorium Rosji.

W Polsce Grupa Slavneft nie posiada spółek zależnych, nie prowadzi również bezpośredniej działalności handlowej, czy marketingowej. Większość transakcji sprzedaży wyrobów do Polski zawieranych przez Slavneft opiera się na formule DAF („dostarczenia na granicę”), zgodnie z którą przejście tytułu prawnego następuje na polskiej granicy. Wśród nabywców tych wyrobów jest m. in. międzynarodowa spółka frachtowa Oilimpex,

co wskazuje na fakt, że niektóre spośród wyrobów Slavneft są przedmiotem dalszego eksportu do innych niż Polska miejsc przeznaczenia.

Organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Rynki, na które koncentracja wywiera wpływ.

W myśl art. 4 pkt. 8 ustawy antymonopolowej, przez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, ceną oraz właściwościami, w tym jakością, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji. A zatem rynek ten wyznaczają zasadniczo dwa elementy: towar (*rynek produktowy*) i terytorium (*rynek geograficzny*).

Mając na uwadze powyższą definicję oraz kryteria wyznaczania rynków właściwych, na które koncentracja wywiera wpływ, zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2002 r. w sprawie zgłoszenia zamiaru koncentracji przedsiębiorców (Dz. U. Nr 37, poz. 334), organ antymonopolowy uznał, iż:

a) W przedmiotowej sprawie nie ma rynków, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym. Uzasadniając powyższe należy wskazać, co następuje:

Dla określenia rynków właściwych w niniejszej koncentracji (pod względem produktowym i geograficznym) należy wyróżnić – uwzględniając specyfikę branży naftowo-gazowej – trzy główne działy, na których prowadzi działalność Grupa BP i Grupa Slavneft. Są to:

- dział pierwszy - obejmujący następujące rodzaje działalności gospodarczej: odkrywanie nowych rezerw (eksplorację) ropy naftowej i gazu oraz komercyjną eksploatację tych rezerw (wydobycie),
- dział drugi - wytwarzanie i sprzedaż produktów rafinacji ropy naftowej: paliw (LPG, ON, benzyna), smarów i olejów bazowych,
- dział trzeci - wytwarzanie i sprzedaż produktów petrochemicznych, wśród których można wyróżnić siedem podstawowych: kwas etanowy, akrylonitryl, związki aromatyczne, oczyszczony kwas tereftalowy (PTA), alfa-olefiny, oczyszczony kwas izoftalowy (PIA), polietylen i polipropylen.

Organ antymonopolowy uznał, iż w przypadku omawianej koncentracji, ze względu na zasięg i zakres działania jej uczestników, rynek eksploracji oraz wydobycia ropy naftowej i gazu, powinien być określony jako rynek światowy. Potwierdza to także fakt, iż ropa naftowa jest często transportowana na znaczne odległości, pomiędzy różnymi regionami świata, a jej ceny ustalane są w stosunku do notowań światowych. Podobne stanowisko zajęła również Komisja Europejska rozpatrując wcześniejsze koncentracje, które miały miejsce w przemyśle naftowym². Komisja przyjęła wówczas, iż rynek eksploracji i wydobycia jest rynkiem światowym.

Na tak określonym rynku, tj. na światowym rynku eksploracji ropy naftowej i gazu, łączny udział uczestników koncentracji (mierzony wielkością nakładów kapitałowych) kształtuje się na poziomie **(tajemnica przedsiębiorstwa)**. Natomiast na światowym rynku wydobycia ich łączny udział (mierzony wielkością produkcji surowej ropy naftowej) szacowany jest na **(tajemnica przedsiębiorstwa)**, a mierzony wielkością rezerw surowej ropy na **(tajemnica przedsiębiorstwa)**.

We wskazanych powyżej decyzjach Komisja Europejska uznała za właściwe rynki geograficzne dla produktów rafinacji oraz produktów petrochemicznych (dwa kolejne szczeble obrotu), rynki nie większe aniżeli rynek europejski, a w niektórych przypadkach nie większe niż rynki krajowe. W wielu przypadkach pojedynczy produkt rafinacji lub produkt petrochemiczny stanowi odrębny właściwy rynek produktowy. Tak więc istnieje wiele odrębnych rynków produktowych i geograficznych na świecie, na których działają BP i/lub Slavneft.

Wyjątkiem jest tutaj rynek smarów okrętowych, który – zdaniem Komisji Europejskiej – powinien być uważany za rynek światowy. Kontrakty bowiem na dostawę smarów okrętowych mają prawie zawsze charakter globalny, ponieważ odzwierciedlają z reguły trasy statków oceanicznych, a ceny wszędzie są wyrażane w USD (co daje m.in. lepsze porównanie tych cen). Statki oceaniczne mogą zaopatrywać się w smary na całym świecie – w tych miejscach, które spełniają ich oczekiwania w zakresie planów podróży, możliwości załadowczych oraz wymagań cenowych. Udział Grupy BP na światowym rynku smarów okrętowych wynosi ok. **(tajemnica przedsiębiorstwa)**. Grupa Slavneft nie prowadzi działalności na tym rynku.

Ze względu na istnienie bardzo dużej liczby odrębnych rynków właściwych na świecie, na których Grupy BP i Slavneft prowadzą działalność, strony transakcji mogą

² Na przykład sprawy: *Shell/Enterprise Oil*; *Conocco/Philips Petroleum*; *Exxon/Mobil*.

jedynie przedstawić ogólny przegląd ich siły rynkowej w zakresie międzynarodowego handlu produktami rafinacji i produktami petrochemicznymi.

W zakresie międzynarodowego handlu produktami rafinacji udział Grupy BP szacowany jest na ok. **(tajemnica przedsiębiorstwa)**, a udział Grupy Slavneft poniżej **(tajemnica przedsiębiorstwa)**.

Natomiast jeśli chodzi o produkty petrochemiczne, to dział chemiczny BP należy do jednego ze strategicznych działów w działalności Grupy, która wytwarza i sprzedaje ponad 26 mln ton tych produktów rocznie. Pod względem możliwości produkcyjnych i przychodów BP jest trzecią największą spółką petrochemiczną na świecie – posiada zakłady produkcyjne w USA, Wielkiej Brytanii, Belgii, Francji, Niemczech, Malezji i Brazylii.

Dla Slavneft-u podobna analiza nie została przeprowadzona, ze względu na trudność w ustaleniu wielkości sprzedaży na potrzeby własnej produkcji innych wyrobów i sprzedaży zewnętrznej. Jego udział, podobnie jak udział całej Grupy TNK, nie jest znaczący.

b) Przedmiotowa koncentracja nie wywrze także wpływu na rynek *w ujęciu wertykalnym*. Wynika to z faktu, iż pomimo, że grupy kapitałowe uczestniczące w koncentracji prowadzą działalność na rynkach stanowiących kolejne szczeble obrotu, to jednak ani ich indywidualne, ani łączne udziały w tych rynkach nie przekraczają 30%.

c) Organ antymonopolowy stwierdził również, iż w przedmiotowej sprawie brak jest rynków właściwych, na które koncentracja wywrze wpływ *w układzie konglomeratowym*.

Ocena skutków koncentracji.

Mając na względzie przepis art. 1 ust. 2 ustawy antymonopolowej stanowiący, iż ustawa reguluje zasady przeciwdziałania antykonkurencyjnym koncentracjom, jeżeli mogą one wywołać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, organ antymonopolowy uznał za zasadne ocenić wpływ niniejszej koncentracji na rynek polski.

Produkty sprzedawane przez Grupę BP i Grupę Slavneft w Polsce oraz ich udziały na terytorium Polski kształtują się następująco:

(tajemnica przedsiębiorstwa)

Powyższe dane wskazują na to, że wspólnymi obszarami, w których w Polsce jednocześnie prowadzą działalność obie grupy uczestniczące w omawianej koncentracji są:

(tajemnica przedsiębiorstwa)

Po przeprowadzeniu niniejszej transakcji dojdzie zatem do połączenia na rynku polskim w trzech obszarach działalności BP i Slavneft. Jednak łączne udziały osiągnięte w tych rynkach (poniżej 20%), nie dają podstaw do stwierdzenia, aby przedmiotowa koncentracja doprowadziła w efekcie do wystąpienia zagrożeń dla istnienia konkurencji.

Przepis art. 17 ustawy antymonopolowej stanowi, iż Prezes Urzędu wydaje zgodę na dokonanie koncentracji, w wyniku której nie powstanie lub nie umocni się pozycja dominująca na rynku i wskutek czego konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona.

Analiza skutków niniejszej koncentracji nie wykazała zagrożeń dla rynku polskiego płynących z przejścia przez Grupę BP wspólnej kontroli nad Grupą Slavneft. Organ antymonopolowy uznając za zasadne wyrażenie zgody na dokonanie przedmiotowej koncentracji, wzięły pod uwagę w szczególności następujące przesłanki:

- brak jest rynków właściwych, na które koncentracja wywierałaby wpływ w układzie horyzontalnym, wertykalnym lub konglomeratowym;
- przejście przez Grupę PB wspólnej kontroli nad Grupą Slavneft nie będzie miało wpływu na dotychczasowe stosunki handlowe tej Grupy z Polską, głównie ze względu na brak bezpośredniej obecności Grupy Slavneft na rynku polskim;
- planowana koncentracja nie będzie miała zasadniczego wpływu na zmianę sytuacji rynkowej Grupy BP w Polsce, ponieważ Grupa nadal działać będzie w konkurencyjnym otoczeniu, mając za konkurenta m.in. PKN Orlen S.A. – niekwestionowanego lidera w sektorze naftowym na polskim rynku.

Reasumując, należy stwierdzić, iż planowana koncentracja spełnia przesłanki określone w art. 17 ustawy antymonopolowej. W jej wyniku nie dojdzie bowiem do powstania pozycji dominującej na żadnym z rynków produktowych, na których są obecni w Polsce

uczestnicy koncentracji. Wskutek planowanej koncentracji nie dojdzie również do istotnego ograniczenia konkurencji.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ k.p.c. od niniejszej decyzji stronie przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia.

*Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów*

p.o. Dyrektora
Departamentu Ochrony Konkurencji
Piotr Mück

Otrzymują:

Pani Jolanta Tropaczyńska
Pan Mariusz Łaszczyk
Pełnomocnicy:
Russian Holdings Limited
LINKLATERS, T. Komosa i Wspólnicy
Spółka Komandytowa
ul. Sienna 39
00-121 Warszawa